

KISBERZSENY

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

2008. október

kisb_konc_végl.doc

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETŐ	3
1.1 ELŐZMÉNYEK.....	3
1.2. A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ CÉLJA, FELADATA	3
2. A KÖZSÉG ADOTTSÁGAI EGY SWOT ANALÍZISBEN ÖSSZEFOGLALVA	4
4. LEHETSÉGES FEJLESZTÉSI IRÁNYVONALAK, KISBERZSENY JÖVŐKÉPE...	8
4. FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ, LEHETSÉGES FEJLESZTÉSI IRÁNYOK	9
4.1. REGIONÁLIS KAPCSOLATOK, TÉRSÉGI SZEREPEKÖR	9
4.2. NÉPESSÉG, DEMOGRÁFIA	9
4.2.1. Oktatás, szociális ellátás, szociálpolitika	10
4.3. GAZDASÁG, IDEGENFORGALOM, TURIZMUS	11
4.4. TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK, TÁJI ADOTTSÁGOK	13
4.4.1. Vízgazdálkodás, vizek védelme	13
4.4.2. Tájhasználat, mezőgazdaság	13
4.4.3. Levegőminőség védelme	14
4.4.4. Természet-, és tájvédelem, környezetvédelem	15
4.5. ÉPÍTETT KÖRNYEZET, MŰVI KÖRNYEZET, ÉPÍTETT ÉRTÉKEK VÉDELME.....	15
4.6. INFRASTRUKTÚRA	16
4.6.1. Közlekedés	16
4.6.2. Közműellátás, környezetvédelem	17
4.6.3. Hulladékgyűjtés	17
5. INTÉZKEDÉSI JAVASLATOK	18
REGIONÁLIS KAPCSOLATOK FEJLESZTÉSE	18
NÉPESSÉG, TÁRSADALOMÉPÍTÉS	18
OKTATÁS, SZOCIÁLIS ELLÁTÁS, SZOLGÁLTATÁS	19
GAZDASÁGFEJLESZTÉS, GAZDASÁGI INTÉZKEDÉSEK.....	19
IDEGENFORGALOM, TURIZMUSFEJLESZTÉS.....	20
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS – TERÜLETI FEJLESZTÉSEK.....	20
KÖRNYEZETVÉDELEM	21
TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM	21
ÉRTÉKVÉDELEM, MŰVI ÉRTÉKEK	22
KÖRNYEZETALAKÍTÁS, KÖRNYEZETESZTÉSI TÉTIKA	22
INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉS.....	23

1. BEVEZETŐ

1.1 ELŐZMÉNYEK

Kisberzsény község Önkormányzatának képviselőtestülete a község Tüskevárral és Apácatornával közös Településrendezési tervének elkészítésével a Völgyzugoly Műhely Kft-t bízta meg.

A Településfejlesztési koncepció, valamint a Településszerkezeti terv és a Szabályozási terv megalapozására készített Vizsgálat, helyzetelemzés munkarész 2007. novemberben készült el. Jelen koncepció elsősorban a vizsgálati munkarészben és az Ajkai kistérség fejlesztési programjaiban megalapozottakra, valamint a település polgármesterével folytatott egyeztetésre épül.

1.2. A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ CÉLJA, FELADATA

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló többször módosított 1997. évi LXXVIII. Törvény – az önkormányzati törvénnyel összhangban, mely a településfejlesztést az önkormányzatok hatáskörébe tette - a települési önkormányzatok feladatává jelölte ki a településrendezési feladatkör ellátását. A településrendezés eszközeiként: a településfejlesztési koncepciót, a településszerkezeti tervet, valamint a szabályozási tervet és helyi építési szabályzatot jelölte meg.

A Településfejlesztési koncepció a fejlesztés összehangolt megvalósulását biztosító és a településrendezést is megalapozó, a település közigazgatási területére kiterjedő önkormányzati településfejlesztési döntéseket rendszerbe foglaló, önkormányzati határozattal elfogadott dokumentum, amely a település jövőbeni kialakítását tartalmazza. A fejlesztési koncepció elsősorban településpolitikai dokumentum, amelynek kidolgozásában a természeti-művi adottságok mellett a társadalmi, a gazdasági, a környezeti szempontoknak és az ezeket biztosító intézményi rendszernek van döntő szerepe.

A településfejlesztési koncepció a döntési mechanizmus működtetéséhez szolgál útmutatóul, s segítséget nyújt a település egyes érdekcsoportjainak koordinálásához.

A településfejlesztési koncepciót Kisberzsény Község Önkormányzata az 54/2008. (X.28.) számú határozatával elfogadta.

2. A KÖZSÉG ADOTTSÁGAI EGY SWOT ANALÍZISBEN ÖSSZEFOGLALVA

Kisberzsény településfejlesztési koncepciójának elkészítéséhez segítséget nyújt a SWOT analízis készítése, amely amellet, hogy erősségekre és gyengeségekre szétválasztva összegyűjti a község adottságait, az adottságokból adódó lehetőségeket és a települést veszélyeztető tényezőket is feltárja.

A SWOT analízist a vizsgálati munkarész, valamint a település vezetőivel folytatott megbeszélések alapján készítettük el.

	ERŐSSÉGEK (S)	GYENGESÉGEK (W)
REGIONÁLIS KAPCSOLATOK, TÉRSÉGI SZEREPEKÖR	- A település körjegyzőség tagja; - LEADER közösség tagja; - Kistérségi társulás tagja; - kiváló megközelíthetőség közúton (8. sz. főút); - Vasútvonal és vasútállomás a településen; - Somló viszonylagos közelsége.	- Aprófalvas térség, nincsenek nagyvárosok a közelben; - A település és közvetlen térsége nem tölt be fontos szerepet a kistérségben; - Nincs hagyománya a települések térségi szintű együttműködésének; - A település és térsége a kistérség peremén fekszik; - Túl nagy méretű kistérség; - Ajka domináló szerepe a kistérségben.
TÁRSADALOM, DEMOGRÁFIA	- Közbiztonság; - Vendégszerető lakosság.	- Munkanélküliség; - Helyi munkalehetőség hiánya; - Felsőfokú végzettséggel rendelkezők alacsony száma; - Előregedő népesség; - Csökkenő népességszám; - Aktív korú és képzett népesség elvándorlása (szelektív migráció); - A terület népességmegtartó képessége gyenge; - Kevés civil szervezet; - Községi rendezvények hiánya; - Gyenge szociális háló; - Szolgáltatások hiánya; - Alacsony intézményi ellátottság.
GAZDASÁG - IPAR, MEZŐGAZDASÁG	- Mezőgazdasági hagyományok, szakértelem, állattenyésztési ismeretek a térségben; - Állattartás jelenléte (pulykatelep); - Olcsó munkaerő; - 8. sz. főút közelsége és forgalma; - Extenzív gazdálkodáshoz ideális feltételek.	- Kicsi a gazdaság eltartó ereje; - Nincs térségi ipar; - Tőkeszegény vállalkozói réteg; - Munkalehetőségek hiánya; - Közepes és nagy cégek hiánya; - A termelők összefogásának hiánya; - A lakosság ingázásra kényszerül; - A helyi vállalkozók tevékenységi köre egysíkú; - Feldolgozó ipar hiánya; - Alacsony jövedelemtermelő képesség; - Többnyire gyenge minőségű szántterületek; - Kis vásárlóerő, gyenge helyi fizetőképes kereslet. - Visszaszoruló állattartás; - Egyoldalú, az adottságokhoz nem alkalmazkodó mezőgazdasági termelés.
TERMÉSZET, KÖRNYEZET	- A település területén nincs jelentősebb légszennyező forrás; - Az országos ökológiai hálózathoz tartozó területek; - Nincs ipari eredetű környezet terhelés; - Kis léptékű a mezőgazdasági eredetű környezetszennyezés; - Érzékeny természeti területek; - Védett lápok; - A korábbi hulladéklerakó nem került rekultiválásra;	- Fásorok, mezővédő erdősávok hiánya; - Szelektív hulladékgyűjtés hiánya; - Nem megfelelő a pulykatelep trágyakezelése; - Kommunális eredetű felszíni és felszín alatti vízszennyezések, csatornázatlanság; - Alacsony erdősültség; - Az egykori – a tájra jellemző, nagy kiterjedésű - vizenyős, gazdag élővilágú területek jelentős mértékben visszaszorultak; - Intenzíven művelt mezőgazdasági területek az uralkodóak; - Természeti, természetközeli területek alacsony aránya.
ÉPÍTETT KÖRNYEZET, TELEPÜLÉSKÉP	- Egyedi tájértékek, építészeti értékek; - Táj környezetbe illeszkedő, megőrzendő településszerkezet; - Magas a zöldfelületek aránya; - Általában rendezett porták; - Jó minőségű utak; - Belterületi fásorok; - Elegendő tartalék építési telek.	- Föld feletti kábelek rontják a településképet; - Nincs helyi értékvédelmi rendelet;

INFRASTRUKTÚRA – KÖZMŰVEK, KÖZLEKEDÉS	- Elektromos energia ellátás megoldott; - Gázhálózat teljesen kiépült; - Az ivóvíz és tűzvíz ellátás megoldott; - Megoldott a TSH gyűjtése és elszállítása; - Az elektronikus hírközlés rendszere kiépített; - A csapadékvíz-elvezetés rendszere megoldott, rendszeresen karban tartott; - Sűrű buszjáratok; - A belterületi utak nagy része aszfaltozott, minőségük jó; - 8. sz. főút közelsége;	- Nem hasznosítottak a megújuló energiaforrások; - Helyenként rendezetlen mezőgazdasági dűlőutak; - Autópálya nincs a közelben; - Kerékpárutak hiánya; - Kiépített parkolók hiánya; - Gázhálózatra való rákötések alacsony aránya; - Nincs kiépített szennyvízcsatorna-hálózat; - Jellemző a szennyvizek elszikkasztása; - A lakossági veszélyes hulladék keletkezése és elszállítása nem megoldott.
IDEGENFORGALOM – ÜDÜLÉS	- A Somló közelsége; - Országos jelentőségű- és védettségű természeti értékek találhatók a kistérség területén; - Marcal medence természeti értékei; - Esztétikus településkép; - Vonzó, kellemes, pihenésre alkalmas település; - Szálláslehetőség; - Somló napok tradíciója a térségben.	- Elégtelen a turisztikai infrastruktúra a térség teljes területén (szállás, vendéglátás, kereskedelem, sport, szórakozás); - Nincs kerékpárút; - A kistérség turisztikai programjaiból hiányoznak a komplex turisztikai programok; - A programok a nyári időszakra koncentrálnak; - A helyi turizmus fejlesztése forráshiánnyal küszködik; - A települési, térségi turisztikai vonzerők marketingje alacsony intenzitású; - Kevés a helyi látnivaló; - Szórakozási kapcsolódási lehetőségek hiánya; - Helytörténeti gyűjtemény, tájház nincs a településen; - Hiányzó kerékpárút-hálózat az egész kistérségben.

	LEHETŐSÉGEK (O)	VESZÉLYEK (T)
REGIONÁLIS KAPCSOLATOK, TÉRSÉGI SZEREPKÖR	- Nagyobb aktivitás kistérségen belül, nagyobb térségi összefogás; - Mikrotérségi kapcsolatok erősítése; - Megyehatáron átnyúló kapcsolatok erősítése; - Térségi szintű projektekhez helyi fejlesztések létrehozása; - LEADER II. fordulóban aktívabb részvétel; - Mikrotérségi fejlesztési koncepció kidolgozása és a koncepción alapuló összehangolt fejlesztések véghezvitele; - A körjegyzőségi együttműködés további fejlesztése; - Szerepvállalás a térségi szintű kezdeményezésekben.	- Nem valósul meg a térség települései közötti együttműködés; - A kistérségben nem tud megfelelő szerepet vállalni a település; - Továbbra is nagyváros központú marad a kistérség; - Helyzetéből adódóan Kisberzsény a szomszédos, nagyobb és jelentősebb településekre lesz utalva; - A LEADER csoport nem tud megfelelően működni; - Nem megfelelően átgondolt és a környező településekkel nem összehangolt fejlesztések történnek, amelyek hosszú távon kudarcba fulladnak; - A térség aprófalvai konkurencsá válnak egymással; - Nemcsak a minőségi programok érik el a települést; - A térségi szintű fejlesztések elmaradnak; - Pályázati lehetőségek kihasználatlanul maradnak; - A magas pályázati önrész miatt nem finanszírozhatók a fejlesztések; - Pillanatnyi gazdasági és egyéni érdekek érvényesülnek a közösségi helyett.
TÁRSADALOM, DEMOGRÁFIA	- Szociális, gazdasági intézkedésekkel fiatalok/családok településen tartása/vonzása; - Helyi közösség aktivitásának növelése; - A községi rendezvényeken az összefogás erősítése, az aktív résztvevők számának növelése; - Civil szervezetek megalakulásának ösztönzése; - Térségi rendezvények; - Szabadidős tevékenységek szervezése; - Közösségszervező identitástudatot erősítő rendezvények, programok szervezése; - Fiatalok bevonása a településközösségi életébe; - Vidéki élet felértékelődése; - Térségi idősok otthona.	- A gazdaság fellendülése nélkül a fiatalok és családok elvándorolnak; - Előregedő népesség; - Szociális, oktatási intézmények tönkremenetele, megszűnése a körjegyzőségben; - Nem megfelelő kommunikáció a civil, az önkormányzati és a gazdasági szféra között; - Munkanélküliség növekedése.
GAZDASÁG, IPAR, MEZŐGAZDASÁG	- Családi gazdaságok erősítése, fejlesztése (szakmai képzések, szaktanácsadás); - Uniós, országos, megyei, pályázati lehetőségek kihasználása; - M8 gyorsforgalmi út kedvező gazdasági hatásai; - Regionális tájgazdálkodás kialakítása, terjesztése; - Állattenyésztés felélesztése; - Gyümölcstermesztés; - Biogazdálkodás; - Minőségi termékek ösztönzése; - Új vállalkozások megtelepedése; - Turizmus fellendítése a térségben; - Település marketing és menedzsment tevékenység erősítése; - Termelői, értékesítői szövetkezetek létrehozása; - Helyi termékek kifejlesztése, helyi kézműves mesterségek, háziipar fejlesztése.	- Rossz termőtalajon való gazdálkodás; - Agrár-környezetvédelmi célú támogatások elmaradása; - A meglévő vállalkozások megszűnnek a településen; - Nem megfelelő vállalkozók megtelepedése; - Kistérségi fejlesztések elmaradása, lassúsága; - A vállalkozók versenyképtelenné válnak.
ÉPÍTETT KÖRNYEZET, TELEPÜLÉSKÉP	- A jelenlegi településkép javítása; - Helyi értékvédelmi rendelet megfogalmazása; - Helyi védett épületek kijelölése, felújítása; - Buszvárók átépítése; - Közterületek felújítása; - Légkóbelek kiváltása földkóbelekkel; - Zöldterületi fejlesztések.	- Közterületek nem megfelelő kialakítása, elhanyagolása; - Épületállomány- helyi védett épületek – állapotának romlása/pusztulása; - Tájédegen építmények megjelenése; - Zöldterületi fejlesztések elmaradása; - A településképet rontó épületek épülnek.

TERMÉSZET, KÖRNYEZET	- Természeti értékek minden áron való fenntartása; - Vizes élőhelyek visszaállítása; - Torna-patak revitalizációja; - Külterületi erdőösítés, erdősávok, fasorok telepítése; - A környezettudatos mezőgazdaság ösztönzése, a Nemzeti Agrárkörnyezetvédelmi Programban való részvétel; - Harmonikus tájgazdálkodás kialakítása, szántóterületek csökkentése, extenzifikációja; - Vegyszerhasználat csökkentése, szükség esetén korlátozása- különösen a vízfolyások menti területeken; - Környezetkímélő gazdálkodási módszerek megismertetése a gazdálkodókkal. - Gyepterületek növelése; - Tanösvények létrehozása; - A 8. sz. főút forgalma által érintett településrészek védelme (pl. védőnövényzet telepítése); - Pulykatelep szabályszerű trágyakezelésének ösztönzése; - Mezőgazdasági technológiai korszerűsítés; - Intenzív szántóföldi művelés felváltása; - Talajvédelmi intézkedések bevezetése; Természetközeli erdőterületek megtartása; - Tájképvédelmi, helyi természetvédelmi területek kijelölése; - A lakosság környezettudatosságának növelése; - Térségi tájgondnokság létrehozása; - Uniós előírásokról a tájékoztatás megszervezése.	- Felszíni vizek további szennyezése; - Csatornázatlanság, szikkasztás káros környezeti hatása; - Természeti értékek degradálódása; - A kiépülő M8-as gyorsforgalmi út káros környezeti hatása; - A tájhasználatban továbbra is dominál az intenzív szántóföldi művelés; - Elavult, környezetszennyező mezőgazdasági technológiák alkalmazása miatt tovább károsodik a környezet; - Környezetvédelmi beruházások, intézkedések (szennyvízcsatorna-hálózat kiépítése, illegális hulladéklerakások felszámolása stb.) elmaradnak; - Kihasználatlanok maradnak a táji adottságok; - Romló talajminőség; - Továbbra sem az adottságoknak megfelelő mezőgazdasági tevékenységet folytatnak a gazdák.
INFRASTRUKTÚRA, KÖZLEKEDÉS	- Kerékpárúthálózat kiépítése; - M8 gyorsforgalmi út kiépítése; - Gázvezetési rácsatlakozások számának növelése; - Szennyvízcsatorna-hálózat kiépítése; - Alternatív szennyvízkezelési módszerek alkalmazása, ösztönzése; - Szelektív hulladékgyűjtés ösztönzése; - Megújuló energiaforrások használatának ösztönzése; - Alternatív energiaforrások kutatása.	- Forrás hiányában tovább húzódik a szennyvízcsatorna kiépítése; - Külterületi utak járhatatlanná válása; - Külső források hiányában a környezeti infrastruktúra lassan épül ki, a környezettudatosság pedig nem javul.
TURIZMUS, IDEGENFORGALOM	- A belföldi turizmus országszerte növekvő tendenciát mutat; - Növekszik az egészségturisztikai, illetve az aktív és alternatív turisztikai szolgáltatások iránti kereslet (Kerékpározás, ökoturizmus, lovaglás, vadászat, falusi turizmus stb.); - Turisztikai fejlesztési program kidolgozása; - Környező településekhez kapcsolódó turisztikai kínálat, közös cselekvési program kidolgozása; - Szervezett felüli-, és ökoturizmus; - Bakancsos- és lovasturizmus lehetőségeinek felmérése, erre alapozott turizmusfejlesztés; - A táji, természeti, épített környezet adottságainak jobb kihasználása; - A kulturális kínálat bővítése; - Népi hagyományok, kézműves mesterségek újjáélesztése, oktatása, turisztikai látványossággá tétele; - Szálláshelyek kialakítása; - 8. sz. főút menti vendéglátóhelyek megtelepedése; - Rendezvények szervezése; - Természeti értékeket bemutató turistaút, tanösvény létrehozása a környező településekkel közösen; - Településmarketing fejlesztése; - Kiadványkészítés önállóan, illetve megjelenés térségi kiadványokban; - Ajkai turizmusfejlesztési programhoz való kapcsolódás; - A Somló vidék turisztikai kínálatához való kapcsolódás, annak bővítése; - Kerékpárutak kiépítése, kerékpáros pihenőhelyek létesítése.	- Komplex térségi turisztikai program híján Kisberzsény nem lesz képes egyedül növelni a településre látogató turisták számát; - Nem megfelelő program megfogalmazása esetén a térség települései egymás riválisaivá válhatnak; - Sérül a természeti környezet, a meglévő értékek eltűnnek; - Nem alakul ki semmilyen vendégfogadásra alkalmas lehetőség.

4. LEHETSÉGES FEJLESZTÉSI IRÁNYVONALAK, KISBERZSENY JÖVŐKÉPE...

Kisberzsény egy apró település Veszprém megye nyugati részén. Olyan adottságokkal rendelkezik, melyek pillanatnyilag akár kedvezőtlennek is tűnhetnek, azonban felismerve ezek értékeit, a település számára előnnyé kovácsolhatóak. Hirtelen ugrásszerű fejlődést előrevetítő fejlesztéseket azonban nem lehet megfogalmazni, ezért Kisberzsény elsődleges célja a jövőben az lehet, hogy a mezőgazdasági és ökológiai adottságait jól kihasználó és erre épülő gazdasági tevékenységeket fejlesztő, kialakító, élő, fenntartható település lehessen.

Ugyanakkor ma már jól látható, hogy egy ekkora település önmagában nem tudja megtalálni az utat lakosságának megtartásához és a település felemelkedéséhez. Ezért elengedhetetlen a térségi összefogás, a körjegyzőség együttes fejlesztése, de a Somló közelségéből adódóan a Somló környéki településekkel is fontos az élő kapcsolat fenntartása. A Somló-Marcalmunte LEADER akciócsoport egy ilyen kezdeményezés. E mellett azonban további térségi szintű fejlesztéseket kell létrehozni, s ahhoz kell kapcsolódni települési beruházásokkal. A térségi szintű fejlesztések során erősíteni kell a települések egyéni arculatát, s egyéni adottságaik, lehetőségeik kihasználásán alapuló fejlesztéseket kell támogatni.

Az Ajkai kistérségbe tartozó nyugati aprófalvas térség települései az összefogásban rejlő egyetlen lehetőséget már felismerték, ennek megfelelően Kisberzsény is a legtöbb feladatát, és elképzelését más településekkel közösen oldja, valósítja meg. Ezt a megindult folyamatot kell tovább erősíteni, s a környező kistelepülések összefogását, az együttműködést még több területen kell megvalósítani.

A térségnek és így Kisberzsénynek is meg kell találnia önálló arculatát, ki kell használnia fekvéséből, természeti, ökológiai adottságaiból származó előnyeit. A Marcal-menti és Somló környéki településekkel való együttműködéssel kell elérni a térség felemelkedését, az emberek településre csalogatását, amelyekhez elengedhetetlenül fontos a vizes élőhelyek visszaállítása, a hagyományos mezőgazdálkodás visszaállítása, az úthálózat fejlesztése, kerékpárutak építése.

Kisberzsény nagymértékben függ a környező nagyobb településektől, hiszen intézményei szinte teljesen hiányoznak, és helyben nagyon kevés munkalehetőség adódik. Az intézmények betelepítése azonban nem cél, hiszen lehetetlen lenne őket működtetni. A legfontosabb feladat ehelyett a lakosság megtartása más eszközökkel, vagyis az intézmények hiányának ellensúlyozása infrastrukturális fejlesztésekkel, és olyan intézkedésekkel, egyéb fejlesztésekkel, amelyek az itt élők mindennapjait könnyítik meg, kényelmüket és jó közérzetüket szolgálják.

Mivel a lakosság igen nagy hányada különböző okokból (munka, iskola, óvoda, ügyintézés stb.) elingázik a községről, a legfontosabb annak a tudatnak, és érzésnek a megteremtése, hogy Kisberzsényre mindig érdemes visszatérni.

Emellett a helyi munkahelyteremtéssel kell a lakosság kötődését erősíteni, melyhez jó lehetőség, de nem egyetlen megoldás a szelíd turizmus fejlesztése, s erre épített terciér ágazat erősítése. Emellett a Somló fellendülő borturizmusához való kapcsolódás jobb kihasználása, a tájgazdálkodásban rejlő lehetőségek feltárása és megvalósítása, valamint a helyi kézműipar párhuzamos fejlesztése jelentheti a település fejlődését.

A másik fontos adottság a természeti viszonyokból adódik. A gazdaságnak nem képezi jelentős szegmensét a szelíd turizmus, mely a környező településekkel összefogva - az adottságok ismeretében - mégis fontos szerepet tölthet be a község életében.

Kisberzsény hosszútávon legyen alkalmas az állandó népesség igényeinek maximális kielégítésére, és a községbe látogatók kiszolgálására a két csoport érdekeinek összehangolásával. Hosszútávon kívánatos, hogy Kisberzsény maradjon egy a mezőgazdasági adottságait ésszerűen hasznosító agrárközség.

A település fejlődésének záloga a helyi népesség mellett a szomszédos településekkel fenntartandó kapcsolata lehet. Csak a szomszédos települések szociális, oktatási, igazgatási ... stb. szolgáltatásait is felhasználva nyújthat minőségi ellátást lakóinak a település vezetése. E mellett munkahelyteremtéssel, munkahely teremtés lehetőségeinek biztosításával kell megteremteni az itt élés gazdasági feltételeit.

Így válhat a falu a csendet, békét, nyugalmat, a tiszta természeti környezetet keresők otthonává, úgy hogy e mellett az itt élőknek ne kelljen lemondani a XXI. század elején már jogosan elvárható kényelemről.

4. FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ, LEHETSÉGES FEJLESZTÉSI IRÁNYOK

E fejezetben kerülnek megfogalmazásra azok a településfejlesztési célok és feladatok, melyek megvalósulása az előbbiekben megfogalmazott jövőkép bekövetkezéséhez elvisz.

4.1. REGIONÁLIS KAPCSOLATOK, TÉRSÉGI SZEREPEKÖR

Kisberzsény az Ajkai kistérség egyik települése. A kistérség központja Ajka, azonban központi szerepet tölt be Devecser is. Ezt támasztja alá a közelmúltban történt sikertelen kezdeményezés az Ajkai kistérségből kiválva, a Devecseri kistérség létrehozására. Kisberzsény tagja még az Új Atlantisz kistérségi társulásnak, amely tagjait tekintve szinte megegyezik az Ajkai kistérséggel. A település kistérségben betöltött szerepe nem számottevő, s mivel csak részleges közintézmény hálózattal és szolgáltatásokkal rendelkezik, nagy mértékben a szoros településközi és térségi együttműködésre van utalva. Az egymással szomszédos Tüskevár, Apácatorna és Kisberzsény ezért közös körjegyzőséget hozott létre. Több szempontból (oktatási, igazgatási) is központi szerepet tölt be a körjegyzőség életében Tüskevár. Kisberzsény a körjegyzőség intézményi fejlesztéseinek támogatásával, esetleg nagyobb szerepvállalással biztosíthatja a települések között kialakult jó kapcsolat fennmaradását és így a lakosság életminőségének további javulását.

Habár Kisberzsény nem tartozik a Somló hegy közvetlen környezetéhez, a borvidék történelme, kultúrája és sajátos vonzereje mindig hatással volt a településen élők életére is. A település a Somló menti településekkel való közösségének is vannak történelmi hagyományai. A Somló közelségéből adódó lehetőségeket is szem előtt kell tehát tartania Kisberzsénynek és e kedvező adottságot kihasználva kell fejlesztéseit és kapcsolatait irányítania a jövőben. Ha Kisberzsény a körjegyzőség, illetve a térség többi településével karöltve be tud kapcsolódni a somló-i fejlesztésekbe, nemcsak a saját, hanem a környező falvak fejlődését is fellendítheti.

A meglévő kapcsolatok ápolása, a közös programokban, projektekben való további aktív részvétel, további új kapcsolatok kiépítése, régiók felelevenítése, tényleges közösségek alakítása, valamint a közös feladatokból való tevékeny részvállalás kulcsfontosságú a település és a térség fennmaradása érdekében.

Az Európai Unióban a térségi, kistérségi együttműködések alapuló, több település összefogásával létrejövő, illetőleg egymás programjaihoz kapcsolódó projektek többszörös előnyt élveznek. A benyújtható pályázatok, az elnyerhető pénzek jelentős hányada térségi projektekre vonatkozik. Ezért többszörösére nő egy-egy kistérségi, mikrotérségi társulás szerepe, a társulás munkájába való bekapcsolódás fontossága. A kistérségi kapcsolatok nem csak a közös pénzszerezés, működés, de tapasztalatátadás, információcsere szempontjából is jelentősek. Az elkövetkezendő években a partnerséget jól értelmező, és együttműködésre kész települések a többiekhez képest jelentős előnyhöz juthatnak. Az elmúlt évek tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a térségi szinten gondolkodók és tenni akarók sokkal nagyobb ütemben fejlődnek, a magányos harcosok ideje lejárt. Ez Kisberzsény esetében kiemelt fontosságú, hiszen az Ajkai kistérség aprófalvas nyugati részén fekszik, ahol a települések önállóan nem képesek látványos fejlődésre. Fontos azonban, hogy a települési önkormányzatoknak kell kezdeményező szerepet vállalniuk, amennyiben a szándék megvan az együttműködésre.

Kisberzsény tagja még a Somló-Marcalmante-Bakonyalja LEADER akciócsoportnak. A települések önkormányzatai, vállalkozói és civil szervezetei 2006-ban közösen elkészítették az akciócsoport Helyi Vidékfejlesztési Tervét, amely általános és speciális célkitűzésekkel a „A vidéki életmód értékeinek megőrzését” tűzte ki célul. A települések, a közösség minden tagjának azon kell munkálkodnia, hogy a tervben megfogalmazott célkitűzések minél hamarabb és minél tökéletesebben megvalósuljanak, így elősegítve a térség felzárkózását, felemelkedését, s hogy a LEADER 2. fordulójában a fejlesztésekre építve további eredményeket érhessenek el.

4.2. NÉPESSÉG, DEMOGRÁFIA

Kisberzsény esetében a népességszám alakulása az elmúlt évtizedben az előző évekéhez hasonlóan kedvezőtlen képet mutat. Ennek oka leginkább az elvándorlásban keresendő, amit a község helyi munkalehetőségeinek hiánya eredményez. Mivel helyben nagyon kevés a munkalehetőség, a lakosság túlnyomó része ingázik, ennek megfelelően a kisberzsényiek már nagyon korán megszokják, hogy eljárnak a településről. Éppen ezért kell megteremteni azt a vonzóerőt, ami biztosítja, hogy akik itt születtek, és itt élnek, azok a későbbiekben is itt maradjanak.

A kedvezőtlen folyamatoknak a megállításához a legfontosabb, de talán legnehezebben megvalósítható eszköz a munkahelyteremtés, ami csak térségi szinten gondolkodva képzelhető el.

Célul kell kitűzni a jelenlegi lakosságszám megtartását, illetve növelését, a fiatalok településre való vonzását. Ez azonban csak akkor lehetséges, ha megfelelő gazdasági, infrastrukturális, szociális háttér biztosítja az itt élő fiatalok megélhetését, jó közérzetét, valamint kötődését a településhez. A cél eléréséhez egy komplex, elsősorban a társadalmi és gazdasági problémákra választ adó stratégia kidolgozása szükséges, amely az egész térségre kiterjed.

A népesség településen tartásának másik alappillére a minőségi lakókörnyezet, valamint a településen elérhető minél szélesebb körű szolgáltatások biztosítása. A környező településekkel együttműködve tovább kell keresni az intézményi fejlesztések lehetőségeit. Ehhez remek alapokat nyújt a Tüskeváron megújult iskola, valamint az óvoda. A készülő mentőállomás, valamint a jelentős fejlesztést jelentő egészségügyi központ létrehozása további ugrásszerű fejlődést jelentene a körjegyzőséghez tartozó Kisberzsény életében is, azért azok megvalósulását minden eszközzel támogatni kell. Megnyugtató választ kell továbbá találni az idősok ellátásának kérdésére, akár térségi idősok otthona építésével. Az esztétikus lakókörnyezet és a megfelelő szolgáltatások együtt a településen élők életminőségét javítják, így erősítve a lakosság identitástudatát és a fiatalok megtelepedését, visszatérését a gyökerekhez.

Szintén a település élıhetőségét javítja a különböző infrastrukturális fejlesztések megvalósítása. Szerencsére Kisberzsény e területen jó helyzetben van, a szennyvíz kivételével az összes közmű 100%-ban kiépítettnek tekinthető, a belterületi utak burkoltak, nemrég készült el a belvízrendezési terv is. Szükséges a szennyvízelvezetés megoldása, a járdák megfelelő kiépítése, vagy egyes helyeken az utak burkolatának felújítása, de ide tartozik a közterületek fejlesztése, rendezett településkép kialakítása, a számos üresen hagyott foghítelek gondozásának megszervezése, belterületi gye, valamint a parlagterületek kaszálásának megoldása is.

A helyi lakosság településhez való kötődését nemcsak ezek, de közösségsszervező programok, rendezvények, helyi kezdeményezések is erősítik. A lakosságot megmozgató programokat lenne szükséges szervezni, amely nemcsak gyakorlati haszonnal járna (pl. közös szemétszedés, virágosítás stb.), de a helyi identitástudatot, a településhez kötődést is erősítené.

A pozitív folyamatok megindulását jelentős mértékben segítené, ha az önkormányzat saját tulajdonú, vagy tulajdonába kerülő építési telkeket kedvező áron/ingyen értékesítené a helyben maradó, vagy ideköltöző fiatalok számára.

A térség felemelkedéséért igazán csak az itt élő emberek tudnak tenni, a programok megvalósítása a saját kezdeményező-, és cselekvőképességüktől függ. A civil társadalom fejlesztése, a vidéki lakosság érdekeinek képviselete, az önkormányzatok a lakosság együttműködése elengedhetetlenül fontos ezen a téren. A civil szervezetek térségi szintű együttműködésének elősegítése, az információáramlás megszervezése szükséges, a hátrányos helyzetű települések felzárkózásának ösztönzésére. A térségi szemlélet elterjesztése, valamint a közösségi gondolkodás, az együttműködés elengedhetetlen ahhoz, hogy a programok egymást erősítsék. A civil társadalom fejlesztése garancia arra, hogy az egyes emberek is - a civil szervezeteken keresztül - képviselni és érvényesíteni tudják érdekeiket, képesek legyenek megvalósítani céljaikat.

4.2.1. Oktatás, szociális ellátás, szociálpolitika

Tüskevár, Apácatorna és Kisberzsény körjegyzőséget alkot, a körjegyzőség központja Tüskevár. Sem Apácatornán, sem Kisberzsényben nem található alapfokú oktatási intézmények. A közelmúltban bővített, korszerűsített tüskevári iskola hosszútávon képes kielégíteni az oktatás felé támasztott igényeket. A településen óvoda is található, amelynek felújítása, bővítése tervezett.

Tüskeváron háziorvos és fogorvos is rendel, aki Apácatorna és Kisberzsény lakosságát is ellátja. A háziorvos Kisberzsényben hetente egy alkalommal rendel, gyógyszerár helyben nem található. A legközelebbi gyógyszerár Tüskeváron van, amely heti három alkalommal tart nyitva. Összevont orvosi ügyelet Devecserben működik. A legközelebbi rendőrség és tűzoltóság Ajkán található. Mentőállomás a közeljövőben a szoszedos Tüskeváron fog létesülni. Az idősok ellátását szolgáló intézmény azonban jelenleg nem működik a település szűkebb térségében. A települések középszintű egészségügyi és szociális ellátás terén főleg Ajkára és Pápára támaszkodhatnak.

Tekintve, hogy az aprófalvas térség nagyarányú népességnövekedése nem várható, a szociális és oktatási ellátás mértékének látványos bővülése irreális elvárás. Ezért elsősorban a meglévő intézmények fenntartására és a hiányzó szolgáltatások térségi összefogással történő biztosítására kell hangsúlyt fektetni, amelyben Tüskevárral együttműködve Kisberzsény szerepe is felértékelődhet, hiszen a 8. sz.főút közelsége könnyen elérhetővé teszi a térség bármely településéről.

Az aktív korú lakosság elköltözésével arányosan öregszik el a település, és a róluk való gondoskodás is jelentős feladatot ró a település vezetésére. Mivel a település, a térség lakossága öregedő képet mutat, és jelenleg nincs a környéken idősök otthona, fel kell mérni az idősök ellátására alkalmas térségi intézmény iránti igényeket és megfelelő nagyságú igény esetén az intézmény akár Kisberzsény területén kaphatná meg a helyét.

Tekintettel arra, hogy a településen a munkalehetőségek száma igen behatárolt, problémát jelent a munkanélküliség. A munkanélkülieket foglalkoztatja az önkormányzat közhasznú munkaként, emellett azonban szükség van felnőttoktatásra, tovább- vagy átképzésre is. Mivel az Európai Unióba való tartozással az élet több területén kell változásra számítani, az erre való felkészítés, tájékoztatás, oktatás elengedhetetlen legfőképpen a vidéken élő lakosság számára, akiknél a „fennmaradás” egyik legfontosabb feltétele a tájékozottság, és az alkalmazkodni tudás lesz.

A fentiek mellett rendkívül fontos társadalomformáló erő az itt élők kötődése a településükhöz, vagyis újra meg kell találni az elvesztett gyökereket, meg kell keresni a kulturális hagyományokat, azt a „szellemiséget”, ami összetartozóvá teszi a település lakóit. Az identitástudat erősítése döntően növelheti a település népességmegtartó képességét, s így ez az oldal semmiképpen nem elhanyagolható, vagy háttérbe szorítható.

4.3. GAZDASÁG, IDEGENFORGALOM, TURIZMUS

Kisberzsényben a gazdaság erőssége, a munkahelyek száma csakúgy, mint a megye és a kistérség hasonló kistépüléseinek minimálisnak mondható. A helyi (illetve a közeli) munkalehetőségek hiányának köszönhetően a munkanélküliség viszonylag magas. Szintén az előbbieknél köszönhető az aktív korúak elvándorlása, ami a falu elöregedéséhez is vezet. Gyenge a térség népességmegtartó képessége, kicsi a tökevonzó képessége, a gazdaság szerkezete nem változott jelentősen az elmúlt 15 évben és nincs felkészülve arra, hogy hatékonyan kihasználja a természeti értékeiből származó potenciálját. A mezőgazdasági tevékenység folytatása mellett sokszínűbb, rugalmasabb és több lábon álló gazdaságot kell létre hozni. Fontos gazdasági ágazattá válhat az idegenforgalom.

A gazdaság fellendítése azonban nem települési szintű kérdés. A térségnek ki kell alakítania egy közösen értékesíthető szolgáltatási kört, elő kell segíteni a térségi, egyedi termékek fejlesztését (kézművesség, háztáji gazdálkodás).

Elsődleges prioritást kell, hogy kapjon a természeti és településkörnyezeti értékek fenntartása és védelme. Fokozott figyelmet kell fordítani a magasabb hozzáadott értéket képviselő ökológiai gazdálkodás, mint alternatív termelési mód terjesztésére, valamint szervezeti háttérének kiépítésére, ami jelenleg minimális részesedéssel rendelkező termelési mód a kistérségben. Az ökológiai termékek iránti kereslet folyamatosan nő és a jövőben várhatóan Magyarországon is nagyobb szerepet kap a jelenleginél. Az egészség- és környezettudatos életforma terjedésével a tiszta környezet felértékelődik és a döntési folyamatokban egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak a környezeti kockázati tényezők.

Az ökológiai fenntarthatóság fontos összetevője a térségben bőségesen rendelkezésre álló alternatív, megújuló energiahordozók hatékony és komplex hasznosítása. Ez alatt a komoly mennyiségben termelődő biomassza, a szinte minden településen rendelkezésre álló termálvízvagy (geotermikus energia) és a szélenergia energiatermelésre történő, illetve egyéb hasznosítása merül fel. A legszélesebb lehetőségeket a termálvíz jelenti, amely felhasználható a fűtés és villamos energiatermelés céljaira.

A gazdaságtalanul művelhető szántóterületek visszaszorításával meg kell valósítani a tájgazdálkodást, ami az Európai Unió irányelveinek is megfelel, azaz azoknak a termékeknek, fajoknak, fajtáknak az előállítását kell előnyben részesíteni, amelyek a helyi természeti táji adottságoknak a leginkább megfelelnek. Többek között ez az egyik alapja annak, hogy a lehető legkisebb befektetéssel minél jobb termésátlag legyen elérhető, és természetesen környezet- illetve természetvédelmi szempontból is előnyös hatást jelent.

Általánosságban elmondható, hogy az ilyen jellegű növénytermesztés egyik legnagyobb akadálya – az arra alkalmas területek nagy aránya ellenére – a feldolgozó háttér hiánya szokott lenni. A térség termékei közül a legtöbb alapanyagként kerül értékesítésre, a feldolgozó háttér többnyire hiányzik. Ennek megteremtése elsődleges fontosságú valóban az egész térség számára, és ez a szükséglet és lehetőségek felmérése után, a települések által közösen végiggondolt fejlesztési elképzelések alapján lehetséges, s így a helyi termékek magasabb értékesítési ár mellett a hozzáadott értékkel kiegészülve versenyképesebbé válnak.

Az egykori TSZ-majorban jelenleg pulykatelep működik, ami gazdasági potenciált jelent a községnek. Érdemes lenne emellett az egykor jelentősnek mondható legeltető állattartást feleleveníteni olyan hagyományos fajtákkal, melyek termékei keresettek a külföldi piacokon is, s ezáltal a gyepterületek fenntartása is megoldhatóvá válna.

Kisberzsényben az idegenforgalom jelenleg még nem számottevő. A térség településeinek összefogásával fő célként kell kitűzni a közösség- és kapcsolatépítést, valamint a később benyújtandó közös projektek szervezeti háttérének előkészítését, célrendszerének, tevékenységeinek kidolgozását. A fejlesztési terven belül kiemelt szerepet kaphat a turisztika, melynek célkitűzéseit a résztvevő települések szintén közösen kell, hogy megvalósítsák.

Jelentős gazdasági erőt az idegenforgalom valószínűleg sosem fog jelenteni a település számára, azonban egy olyan lehetőség, melyet az adottságok ismeretében mindenképp meg kell ragadni.

A térség legfőbb turisztikai vonzerejét a Somló hegy és -borvidék jelenti. A turisztikában a ökológiai szemléletű aktív turisztikai ágazatok fejlesztésére is lehetőség nyílik (kerékpáros, bakancsos- és lovasturizmus). Általában elmondható, hogy nagy, tömegeket vonzó attrakciókkal nem rendelkezik ez az aprófalvas térség, azonban épp ez adhatja a vidék báját, vagyis a még meglévő érintetlenség, csend és nyugalom, a természet kézzel érinthető közelsége, a tájba simuló, emberléptékű települések, a mindenhol megtalálható vendégszeretet és szívélyesség.

Ezekre az adottságokra olyan idegenforgalmi infrastruktúrának kell kiépülnie, mely a települések összefogásával kis erőfeszítéssel is megvalósítható. Ilyen a helyi szálláslehetőség biztosítása, és itt általában elegendőnek bizonyulhat egy-egy falusi vendégház, esetleg - nagyobb településeken - táborozási lehetőség, vagy nagyobb kapacitású vendégfogadó.

Bár a bakancsos és ökoturizmushoz nem kapcsolódik szervesen, alkalmanként „jelentősebb” rendezvények szervezése nagyobb tömegeket vonzhat a településre, illetve a térségbe. Ez lehet akár egy minden évben megrendezésre kerülő fesztivál, de a helyi általános kínálatot színesítheti egy-egy sportolási lehetőség, vagy kézműves foglalkozás stb. Minthogy azonban a helyi programlehetőségek behatárolhatók, jelen esetben is mindenképpen kistérségi, mikrotérségi összefogásra van szükség, amelynek során az egyes települések a különböző programlehetőségekkel, szolgáltatásokkal kiegészítik egymás kínálati palettáját.

A lovasturizmus különösen olyan idegenforgalmi ágazat, ahol a lovastúrák szervezéséhez több település koordinációjára van szükség: a túra minden napján szállást, étkezést istállót kell biztosítani a résztvevők számára. A lótarthat esetleges terjedésével a település a lovastúrákhoz állomásként, vagy akár kiinduló helyként is szolgálhat.

További szint jelenthet/jelent az idegenforgalom fejlesztésében a vadászati turizmus, a lehetőségek, és az igények felmérése után.

A községbe érkezők informálására idegenforgalmi tájékoztató iroda akár a település könyvtárában is kialakítható. Itt az érdeklődők tájékoztatást kaphatnak a szálláslehetőségekről, látnivalókról, programokról, rendezvényekről. Az irodában dolgozó személy (aki lehet akár a könyvtáros is) jelentős helyi ismerettel rendelkező helybeli lakos legyen.

Az ideérkezőket - egységes képet mutató, a településképet javító - különböző tájékoztató táblák igazítsák útba. A település bemutatásához a területet ismerő kutató, régész vagy történész felkérésével, s idős helyi lakosok segítségével létrehozható – lehetőleg egy, a településre jellemző jellegzetes épületben – a község történelmét, egykori életét, mindennapjait bemutató tájház, és helytörténeti gyűjtemény. Ugyanígy bemutatásra érdemesek a helyi védelem alatt álló építészeti értékek is.

Az idegenforgalom beindításához megfelelő, erőteljes marketing-tevékenységre van szükség, amely szintén több település összefogásával valósítható meg.

A vendégfogadásban, vendéglátásban résztvevő helyieket fel kell készíteni, meg kell őket ismertetni a vendéglátás szabályaival.

4.4. TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK, TÁJI ADOTTSÁGOK

Kisberzsény területhasználatát a szántó területek túlsúlya jellemzi. Az erdő- és gyepterületek azonos arányban találhatók meg a külterület fennmaradó részén. Igen kevés tehát az erdő- és gyepterület, valamint a mezővédő erdősáv, fasor a területen. A megyei területrendezési terv útmutatásait figyelembe véve a településrendezési terv készítésekor kiemelt figyelmet kell fordítani az extenzív mezőgazdasági területek kijelölésének lehetőségire és az erdőterületek növelésére.

A következő évek legfontosabb célja és feladata az értékes természeti és mezőgazdasági területek állapotának megőrzése, az észszerű terület és tájhasználat kialakítása és erősítése, továbbá a település területén található sebezhető táji és védett természeti értékek, adottságok védelme.

A természeti, táji adottságok megőrzése érdekében a környezetszennyező tevékenységeket (kommunális hulladéklerakó, trágyatárolók) meg kell szüntetni, illetve a lehető legminimálisabb szintre kell csökkenteni. A természeti táji adottságokat alapul véve kell a mindennapi életet és a turisztikai fejlesztéseket alakítani, irányítani.

4.4.1. Vízgazdálkodás, vizek védelme

A vízminőség-védelem alapvető célja, egyrészt a felszíni és felszín alatti vízkészletek megőrzése, másrészt az élővizeknek, mint az ember természeti környezetének, és a táj jellegét meghatározó tényezőnek a megőrzése, fenntartható használatának biztosítása. Ennek érdekében fontos a felszíni vízfolyások és a talajvízkészletek minőségi jellemzőinek javítása, az aktuális és potenciális szennyezőforrások számának és az általuk kibocsátott szennyezőanyagok mennyiségének csökkentésével.

Kisberzsény a Marcal-folyó vízgyűjtő területén fekszik, közigazgatási területét egyetlen vízfolyás, a Torna-patak érinti.

A településen folyó vízfolyások megőrzése érdekében fokozottan ügyelni kell a mezőgazdálkodás során a műtrágya használatra. A talajtermékenységet segítő anyagok használatával mindig be kell tartani a helyes mezőgazdasági gyakorlat szabályait, hogy elkerülhető legyen a felszíni vízfolyások szennyezése.

A Torna-patak és környezetére revitalizációs-rehabilitációs tervet kell készíteni. A tervnek megoldást kell adnia a meglévő szennyezőforrások felszámolására, a patak szennyezett vizének megtisztítására. Foglalkoznia kell továbbá a természetközeli állapotok visszaállításának lehetőségével, a főleg műszaki létesítmények átépítésével, esetleges bontásával és a mederburkolat eltávolításának lehetőségével. A revitalizációs terv tartalmát a településrendezési tervbe is be kell később építeni, hiszen a revitalizáció nem csupán a vízfelületre, hanem a vízfolyás közvetlen környezetére is kiterjed, pl. puffer zónák létrehozásával, amelyekről a településrendezési terv tud megfelelően rendelkezni.

Kisberzsénynek ki kell továbbá dolgoznia a vízgazdálkodására vonatkozó fejlesztési koncepcióját, melynek ki kell térnie a felszíni és felszín alatti vizek, a település területén található vízkészletek és a csapadékvizek kezelésére is. Egy vízgazdálkodási terv vagy koncepció ideális területi hatálya minden bizonnyal meghaladja a település közigazgatási területét, ezért kezdeményezni kell egy térségi terv kidolgozását.

A településen korábban használt települési hulladéklerakó már nincs ugyan használatban, de nem került rekultiválásra. Az érintett terület átvizsgálása után annak teljeskörű rekultiválása szükséges és a településrendezési tervben rendelkezni kell annak új területhasználatáról.

A településen működő pulykatelep trágyakezelését és az elhullott állatok elhelyezését a környezetvédelmi előírásoknak megfelelően kell megoldani.

Kisberzsényben a talajvíz szennyeződését legnagyobb részt a lakossági szennyvízelhelyezés megoldatlansága okozza. Megoldást jelentene tehát a csatornahálózat kiépítése, valamint annak megvalósításáig a zárt rendszerű közműpótlók alkalmazása és rendszeres ellenőrzése.

A település csapadékvízvezetése megoldottnak tekinthető. A település csapadékvízvezetése nyílt felszíni csatornahálózatban működik. Az elvezető árkok állapota jelenleg jó, a zavartalan működés érdekében folyamatosan karban kell tartani a rendszert.

4.4.2. Tájhasználat, mezőgazdaság

Veszprém megye nyugati része, ezen belül a Marcal-medence valaha híres volt állattenyésztéséről. Az elmúlt évtizedek gazdasági változásai, az állattenyésztés gazdaságtalanná válása a korábbi gyepterületek csökkenését

okozta, s így az állatállomány jelentősen leépült. Kisberzsenyben is csak 1 nagy állattenyésztő maradt talpon, a mai termelési normákat követve a belterület szomszédságában egy pulykatelep működik. A pulykatelepről a trágya elszállítása nem megfelelő módon, a falu belterületén át történik, amely jelentős trágyaszórás eredményez. Ez mind szagprobléma forrása, mind közegészségügyi kockázattal bír. Tulajdonosát ösztönözni kell a környezetvédelmi normák betartására.

Kisberzseny tájhasználatát elsősorban a szántóterületek jellemzik, de kisebb mértékben megtalálhatók még az erdő- és gyepterületek is. Az erdőterületek alapvetően a település déli, míg a gyepterületek elsősorban a vízfolyások mentén találhatók. A Torna patak Kisberzseny egyik legfontosabb természeti értéke, ezért az erdőterületek megtartása és növelése mellett a patak menti gyepterületek védelmét és visszaállítását kell szem előtt tartani.

A település jelenleg monokultúras szántóföldként hasznosított, alacsony jövedelmező képességű területeinek egy részén művelési ág váltás javasolt. Lehetséges alternatíva lehet a gyümölcstermesztés, a kertészeti termékek előállítása, a biogazdálkodás, a gyepegzálkodás és az erdőtelepítés. Célként kell kitűzni a parlagterületek csökkentését, a gyenge termőhely adottságú mezőgazdasági művelésre gazdaságtalan területek erdősítését, gyesítését. Extenzív, alacsony eszközigényű termelésre kell törekedni azokon a területeken, ahol a termelés a természeti adottságok és viszonyok következtében csupán szerény mértékű jövedelmezőséget biztosít. E területeken való gazdálkodás jövedelemkiegészítő állami támogatással fenntartható, de támogatás nélkül nem lenne életképes. Itt őshonos állatok tartásának felújítása javasolható. Mindezen tervek megvalósításához EU pályázatokon jelentős támogatás vehető igénybe.

A talaj termőképességének megőrzése, a degradációs folyamatok mérséklése biztosíthatja a térség mezőgazdasági termelésben betöltött szerepének fenntartását. Az állandó vízborítottság, a csapadékvíz és talajvíz elvezető rendszer hiányosságai, a szélereziónak kitett termőföld, a mezővédő erdősávok hiánya és a kis területre terjedő gyesítés a talaj-degradációs folyamatok mellett gazdasági hátrányokat is eredményez. A helytelen tápanyag utánpótlás elkerülésére előtérbe kell helyezni a szerves- és hígtrágyák használatát, ezzel is csökkentve az állattartó telepek környezetterhelő hatását.

Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni a térségi szemlélet fontosságát a mezőgazdasági termelés szerkezetének és a tájhasználat változásainak tervezésekor. Ugyanúgy, mint a turizmus, a gazdaságfejlesztés vagy éppen az oktatás fejlesztés területén, a tájhasználat átalakításakor is a térségi szempontok figyelembevételével kell cselekedni. Mára eltűntek az évszázados hagyományokból eredő, körfolyamatokra épülő, alacsony energia-bevitelű rendszerek, feleslegessé váltak a tájhoz illeszkedő gazdálkodási rendszerek és a tájfajta éppúgy, mint a hagyományos gazdálkodáshoz értő emberek. A térség településeinek jövője szempontjából a legkedvezőbb a hagyományos gazdálkodás újjáélesztése lenne, amely magasabb fejlődési fokon visszaállítaná az alacsony energiaigényű, többfunkciós tájhasználatot. Az iparszerű mezőgazdasági termelés visszafordítására azonban anyagi támogatás nélkül kevés az esély. Ezért van szükség az EU azon agrárkörnyezet-gazdálkodási támogatásainak tudatos igénybevételére és a tájhasználat, a környezetgazdálkodás térségi szintű, komplex programjainak kidolgozására. Ehhez azonban a településrendezési terv, csupán a térség kisebb elkülönített területeit, egy-két, helyenként három település közigazgatási területét szabályozó eszközei nem megfelelőek. Sokkal alkalmasabb lenne erre a szerepre egy szervezet, egy térségi tájgondnokság létrehozása. A térségi tájgondnokság komplex, a térségre átgondolt fejlesztési stratégiának megfelelő koordináló feladatot láthatna el, amire a mindennapi gondokkal küzdő és megfelelő szakemberrel nem rendelkező önkormányzatok jelenleg nem képesek. A szervezet célja a térségben élő mezőgazdasággal foglalkozók szakmai segítése, a természeti értékek védelme és annak a termelés során való megőrző hasznosítása, a jövedelemtermelő képesség javítása, a különböző pályázati, támogatási források megszerzésének elősegítése, a meglévő természeti gazdálkodási, kulturális, néprajzi, települési értékek megőrzése és a kornak megfelelő újragondolása térségi szinten. Egy ilyen szervezet létrehozását mindenképpen a térség önkormányzatainak kell kezdeményeznie.

Újra kell éleszteni a hagyományos gazdálkodást, háztáji állattartást és azok feldolgozását, s így tájjellegű élelmiszerek előállítását. Ezenfelül a vizes élőhelyek visszaállítása, a táj gazdagítása is fontos lenne. Mindez segítheti a turizmus fellendülését is. A térségi szinten átgondolt és megtervezett lovagló és kerékpárutak, természetközeli tájrészletek kialakítása vonzóbbá tehetik Kisberzseny külterületét is.

4.4.3. Levegőminőség védelme

A levegőminőséggel kapcsolatos legfontosabb feladat a jó levegőminőségi állapot fenntartása, esetleg további javítása. Ennek érdekében elsősorban a közlekedésből származó, valamint a mezőgazdasági eredetű porszennyezést, a lakossági fűtésből eredő szennyezést, valamint a levegő biológiai eredetű terhelését szükséges csökkenteni.

A 8. sz. főút forgalma közvetett hatással van a településre, hiszen a belterületet nem érinti közvetlenül. Cél, hogy a 8. sz. főúton áthaladó forgalom ne terhelje a települést, ezért a forgalom hatásának értékelését követően, amennyiben szükséges, csökkenteni kell az útnak a település életére gyakorolt káros hatásait. Amennyiben a 8. sz főút gyorsforgalmi úttá való fejlesztésének tervei készülnek mindenképpen meg kell hozni a megfelelő zaj- és rezgésvédelmi intézkedéseket, és elsődleges célként kell meghatározni, az út forgalma ne érje károsan a települést.

A település porterhelésének csökkentése érdekében az önkormányzat kezelésében álló mező- és erdőgazdasági utak folyamatos karbantartásáról, javításáról, korszerűsítéséről gondoskodni kell.

Kisberzsényben a lakosság kiépített gázhálózatra való kapcsolódásának aránya alacsony. Ennek okát elsősorban a rákötés költségeiben, illetve a lakosság multiváltságának hiányában kell keresni. A lakossági fűtésből eredő légszennyezés csökkentése érdekében ösztönözni kell a lakosságot a gázbekötések növelésére, illetve az alternatív energiaforrások kiaknázására.

A levegőtisztaság védelme érdekében a települési zöldfelületeket mindenképp fenn kell tartani és véderdősávokat, illetve a külterületi dűlőutak mentén fasorokat kell telepíteni elsősorban a település szántóként hasznosított területein.

4.4.4. Természet-, és tájvédelem, környezetvédelem

A természetvédelem célja az országos és helyi védelemre érdemes természeti értékek feltárása, megőrzése és bemutatása, valamint a természeti folyamatok zavartalan működésének biztosítása. Az ökológiai kapcsolatok működése érdekében növelni kell a természetszerű élőhelyek területi kiterjedését, ami a táj esztétikai értékének növeléséhez is hozzájárulhat.

A települési környezet védelmének fontos eszközei a környezetvédelmi vonatkozású rendeletek, amelyek fontos szerepet játszhatnak a meglévő környezeti konfliktusok kezelésében és az új környezeti problémák megelőzésében. Ezért javasolt a már meglévő környezetvédelmi rendelet folyamatos felülvizsgálata, s az újabb környezetvédelmi jogszabályi előírások figyelembevételével történő módosítása.

Kisberzsény területén érzékeny természeti területek (ÉTT) kerültek kijelölésre. A terület II. (fontos) kategóriába került besorolásra, ahol az ÉTT-ről szóló rendelet szerint országos viszonylatban jelentős természeti, táji értékek fordulnak elő, melyek fennmaradása, vagy állapotuk javítása érdekében természetkímélő gazdálkodás támogatása szükséges. Az érintett területeken mielőbb meg kell honosítani a megfelelő természetkímélő gazdálkodási formát, valamint tájékoztatni kell a gazdálkodókat az őket érintő jogszabályi követelményekről és lehetőségekről. Az önkormányzat a pályázati lehetőségek ismertetése mellett, a vonatkozó szakirodalom hozzáférhetőségének biztosításával és a civil természetvédő szervezetek által készített tájékoztató anyagok beszerzésével segítheti a gazdálkodókat. A Torna-patak menti nyugati területek ezen felül Natura2000 hálózathoz tartoznak és több, az országos ökológiai hálózathoz tartozó terület, valamint védett lápterületek is találhatóak a településen. E területek jelentik Kisberzsény legfőbb természeti értékeit, ezért meg kell őrizni azok természetközeli állapotát és ösztönözni kell a megfelelő tájhasználatot. Védelmük, megőrzésük nem csak a táji szépség értéke szempontjából, hanem az élővilág természetes élőhelyként is fokozott figyelmet érdemel.

Extenzív, alacsony eszközígenyű termelésre kell törekedni azokon a területeken, ahol a termelés a természeti adottságok és viszonyok következtében csupán szerény mértékű jövedelmezőséget biztosít. E területeken való gazdálkodás jövedelemkiegészítő állami támogatással fenntartható, de támogatás nélkül nem lenne életképes. Itt őshonos állatok tartásának felújítása javasolható.

A jövőben feltétlenül szükséges lenne az utak mellé fasorok, erdősávok telepítése az élővilág védelme, illetve az éghajlatváltozás hátrányainak csökkentése érdekében, illetve növelni kellene a gyepek, és erdőterületeket.

A környezet védelme, a meglévő környezeti értékek megóvása és a fenntartható gazdálkodás alapfeltétele a társadalom minden rétegére kiterjedő környezeti nevelés révén történő környezettudatosság kialakítása.

4.5. ÉPÍTETT KÖRNYEZET, MŰVI KÖRNYEZET, ÉPÍTETT ÉRTÉKEK VÉDELME

A települési és épített környezet további fejlesztésének célja és feladata egy kedvező környezeti állapotjellemzőkkel rendelkező, kevés környezeti stresszhatást eredményező települési környezet fenntartása, amely a település lakosainak kellemes életfeltételeket biztosít, esetleg turisztikai szempontból is vonzerővel bír.

A településen található olyan építészeti, településképi, településszerkezeti, táji környezeti elemek, amelyek védelme az önkormányzat kiemelt feladata. A régi parasztházakból sajnos igen kevés maradt csak meg, de általában véve megőrzendők a régebbi lakóépületek arányai, emberléptékűsége, s ezek a további beépítések

számára is iránymutatók. A megmaradt lakóépületek mellett helyi védelemre méltóak a településen fellelhető keresztek, illetve egyéb kegyeleti építmények. A helyi művi értékvédelem lényegében a múlttal való kapcsolatot jelenti, és az épületek funkciójának megmaradása, azaz további működésük biztosíthatja fennmaradásukat. Ezen értékek túlnyomó része jelenleg nem áll semmiféle védelem alatt, ezért megőrzésük helyi védelem alá helyezéssel biztosítható. A helyi értékvédelemről a képviselőtestület külön értékvédelmi rendeletben rendelkezhet, amelyet a településrendezési terv értékvizsgálati munkarésze, illetve az örökségvédelmi hatástanulmány alapozhat meg. A helyi védelem alatt álló épületek tulajdonosait érdekeltté kell tenni abban, hogy épületeiket igyekezzenek eredeti formájukban megőrizni, és segíteni kell őket abban, hogy felismerjék lakóházaik értékeit és büszkékké legyenek a tulajdonukban levő értékre. Az üresen álló, pusztuló helyi védelemre érdemes épületek megőrzésének záloga azok funkcióval való megtöltése, turisztikai célokra való hasznosítása (pl. falumúzeum, kézműves ház, akotóház, szálláshely). Az önkormányzatnak törekednie kell a védelemre érdemes épületek némelyikének megszerzésére és hosszú távú hasznosítására. Ezen felül a településrendezési tervnek gondoskodnia kell arról, hogy az újonnan építésre kerülő épületek mind tömegükben, mind részletképzésükben illeszkedjenek a történelmileg kialakult településképhez. A vonzó, hangulatos településképp megőrzése és továbbfejlesztése segíthet a turisztikai vonzerő növelésében is. Indokolt lehet továbbá a településképp összhangjának megtartása érdekében az adottságokhoz alkalmazkodó és a hagyományokat tisztelőt tartó épületminták kidolgozása is.

Az épített értékek megőrzése érdekében fontos továbbá azoknak bemutatása, az ideérkezők figyelmének felkeltése. A településre belépőt fogadja tájékoztató tábla, amely leírja a falu történetét, kialakulását, feltűnteti a helyi védett épületeket, építményeket, a kulturális intézményeket. A település jelenleg nem rendelkezik helytörténeti gyűjteménnyel, vagy tájházzal, azonban a történelmi múlt megőrzése, bemutatása céljából mindenképpen érdemes lenne – lehetőleg egy hagyományos építészeti stílusban épült házban, vagy akár egy intézményépületben - ilyen céllal kiállítás berendezése.

A településen élők közérzetét nagyban befolyásolja az őket körülvevő tágabb és szűkebb környezet. Ezek közé tartozik maga a település is épületeivel, utcáival, tereivel, építményeivel. Ezek megjelenése, minősége, állapota, sajátos hangulata, helytörténeti jelentősége, vagy esetleg a szellemiség, amit képvisel igen nagy mértékben kihat az emberekre s ezek keresztül kötődésükre a lakóhelyükhöz.

Nagyon fontos éppen ezért, hogy az emberek saját maguk tegyenek környezetükért. Már az is igen sokat jelent a településképpen, ha mindenki csak a saját portáját teszi rendbe. Ez történhet szervezeten is, különböző, az önkormányzat által kiírt pályázat, akció keretein belül, az egykori „Tiszta udvar, rendes ház” program mintájára. Ennek keretein belül a pályázók vállalják saját portájuk és az előtte lévő közterület rendbetételét. A helyezettnek értékes, hasznos jutalmakat kapnak, melyeket lehetőleg portájuk további szépítésére fordíthatnak.

Nagyon fontos tehát az itt élők tudatformálása, vagyis figyelmük felkeltése saját településük értékei iránt, tudatosítani kell bennük, hogy ők tehetnek a legtöbbet településükért. Még ha olyan jelentéktelennek tűnő dolgokról is van szó, mint az, hogy ne szemeteljünk, vagy, hogy rendben tartsuk saját házunk táját. Fel kell kelteni a felelősségérzetet az itt lakókban saját településük, saját otthonuk iránt.

A településképp javítása érdekében fontos még az a közterületek fejlesztése, az utcabútorok egységes kialakítása, amelyeket ugyancsak egy egységes szemlélettel elkészített közterületalakítási tervvel érdemes magalapozni, hiszen a közterületek kialakítása és használhatósága elsődleges szempont a település megítélésénél. A településre bevezető utak esztétikai megjelenésének javítása, a meglévő fasorok felújítása ugyancsak kedvezően befolyásolhatja a településképp alakulását.

4.6. INFRASTRUKTÚRA

4.6.1. Közlekedés

Kisberzsény a 8.sz. főút közvetlen közelében fekszik, így közúton könnyen elérhetők a megye városai.

A megyei Területrendezési Terv Kisberzsény térségében több jelentősnek mondható fejlesztési javaslatot tesz a közlekedési hálózat fejlesztésére. Az egyik legjelentősebb fejlesztési javaslat a község közigazgatási területét átszelő M8-as gyorsforgalmi út. A megyei terv szerint Veszprém megye területén a 8. sz. főút teljes hosszon megszűnik, mint főút: egyes szakaszai gyorsforgalmi úttá fejlődnek, más szakaszai viszont a térség kiszolgálását, forgalomelosztását fogják szolgálni. A Szerkezeti Terv alapján a település közigazgatási területén a tervezett gyorsforgalmi út a jelenlegi nyomvonallal megegyezően került megtervezésre.

Kisberzsényt nem érinti az országos kerékpárút törzshálózat és sem az OTRT, sem a Veszprém megyei Területrendezési Terv nem vonja be a települést az országos, a regionális illetve a térségi kerékpárút hálózatba.

Jelenleg a településen a kerékpáros forgalom biztonságosnak tekinthető, a kerékpáros közlekedést segítő fejlesztéseket elsősorban az idegenforgalom indokolja. A település nem rendelkezik kiépített kerékpárúttal, így a kerékpáros forgalom jelenleg a település útjait tudja csak használni. A kedvezőtlen helyzet feloldása érdekében a településrendezési tervben a településeken belüli kerékpárutak kijelölése mellett ki kell jelölni azokat a külterületi utakat, dűlőutakat, amelyek a helyi-kistérségi kapcsolatok és az országos hálózat elérése érdekében kerékpáros nyomvonalként hasznosíthatók. A kerékpárutak kiépítése mellett, megfelelően kijelölt, táblákkal ellátott kerékpáros útvonalak is lendíthetnek a kerékpáros közlekedés mértékén. Az egyre növekvő kerékpáros közlekedés kiszolgálására is figyelmet kell fordítani pl. kerékpártárolók, útbaigazítótáblák vagy éppen rámpák elhelyezésével.

A település kül- és belterületi útjainak minősége jónak mondható, karbantartásukról folyamatosan gondoskodni kell.

4.6.2. Közműellátás, környezetvédelem

A település hosszú távú céljai között kell szerepeljen a település összközművesítése, valamint a kiépült és majdan kiépülő közművek rácsatlakozásainak elősegítése és ösztönzése.

A települési infrastruktúra fejlesztésével kapcsolatos legfontosabb feladat a szennyvízcsatorna-hálózat kiépítése.

A kiépített gázhálózatra való folyamatos rákötések támogatandók, hogy a jelenlegi fűtési mód korszerűbb rendszerre váltható legyen.

A felszíni vízelvezetés fejlesztésével, zárt rendszerűvé alakításával és a járdák teljes körű kiépítésével kedvezőbb településkép jöhet létre, ez a nagyobb zöldfelületi arány kialakítása miatt is fontos.

A hagyományos energiahordozók árának jelentős emelkedése és a környezetvédelmi igények fel fogják értékelni a megújuló energiaforrásokat (pl.: a szél energiája, napenergia, termálvíz). Emiatt a megújuló energiaforrások hasznosítása érdekében a település, de főleg a kistérség vezetésének egy olyan hosszú távú koncepciót szükséges kidolgoznia, amely részletesen feltérképezi a térségben található megújuló energiaforrásokat és javaslatot ad azok megfelelő hasznosítására. Előtérbe kell helyezni a megújuló energiaforrások használatának ösztönzését, valamint az ismerten költséges beruházások potenciális befektetőinek megkeresését.

4.6.3. Hulladékgazdálkodás

A települési szilárd hulladékok gyűjtését, szállítását és kezelését heti rendszerességgel a Győri Kommunális Szolgáltató Rt. végzi. A hulladékok lerakása a Somlójenő területén lévő hulladéklerakóban történik. Kisberzsény még nem tagja aktív hulladékkalkezelő rendszernek, de 161 másik településsel együtt csatlakozott az Észak-balatoni Regionális Hulladékgazdálkodási rendszerhez, amely Európai Unió támogatással kívánja a nagyobb térség kommunális hulladékelhelyezését megoldani.

A településen korábban használt kommunális hulladéklerakó nem került reaktiválásra, a teljes reaktiválást mielőbb véghez kell vinni.

A szelektív hulladékgyűjtés létesítményei és intézményei még nem épültek ki. A település viszonylag kis kiterjedése miatt a szelektív hulladékgyűjtés megszervezése rövid távon is teljesíthető feladat. A település néhány területén kialakított hulladékgyűjtő szigettel megoldható.

A legnagyobb problémát a szennyvíz-csatorna hiánya, illetve a szennyvíz-tárolás és elszállítás hiányosságai jelentik. Mivel Kisberzsény 2000 lakos-egyenérték terhelés alatti település, a szennyvíz-csatorna hálózat kiépítése egyelőre nem támogatott, vagyis ennek megvalósulása még valószínűleg sokáig várat magára. Azonban amit tenni lehet, az a szikkasztók zárt rendszerűvé tétele, ennek ellenőrzése, és a szippantott folyékony hulladék elszállításának kontrollja.

A terület domborzati és éghajlati adottságai miatt nagyon fontos a csapadékvíz megfelelő elvezetésének megoldása. Az árkok, csatornák karbantartását ezért rendszeresen el kell végezni.

5. INTÉZKEDÉSI JAVASLATOK

Az intézkedési javaslatok közül kiemeljük azokat, amelyeknek elvégzése közvetlen önkormányzati döntést és intézkedést igényel, (vastag betűvel jelöljük), vagy a településrendezési terv feladata **(TRT)**.

Az egyes területeken belül külön megjelöljük, hogy rövid **(R)** (-5év), közép **(K)** (5-10 év), vagy hosszú **(H)** (10-20 év) távú fejlesztésről van szó.

REGIONÁLIS KAPCSOLATOK FEJLESZTÉSE

- (R) A kistérségi társulásban Kisberzsény fejlesztéséhez is kapcsolódó fejlesztési elképzelések, projektek kimunkálásában és megvalósításában való aktív részvétel, minél nagyobb jelentőséggel bíró feladatok vállalása;
- (R) Környező, településekkel közös cselekvési program kidolgozása (mikrotérségi társulás megalakítása)
- (R) Térségi tájgondnokság létrehozása;
- (R) Kapcsolatfelvétel, tapasztalatcsere más önkormányzatokkal és fejlesztési társulásokkal;
- (R) Mikrotérségi koncepció, térségi tervek készítése;
- (K) Közös projektek kimunkálása, közös pályázatok készítése;
- (K) Megyén túlmutató kapcsolatok, együttműködések;
- (K) A kistérség más településeivel közös rendezvények, ünnepek, közös kiadványok, túrák szervezése;
- (R) Közös térségi marketingtevékenység;
- (K) Térségi úthálózat, kerékpárúthálózat fejlesztése;
- (R) LEADER akciócsoportban aktív részvétel.

NÉPESSÉG, TÁRSADALOMÉPÍTÉS

- (R) Közösségfejlesztés, a helyi közösségek kezdeményezőképességének belülről, a közösség saját erejéből való helyreállítása (lakosság megszólítása, aktivizálása, megoldandó feladatok meghatározása, új közösségi szervezetek megalakítása, külső partnerek megkeresése, aktivizálása);
- (R) Lakosság bevonása a településen felmerülő döntésekbe és azok végrehajtásába. (például a településkép és a település általános tisztaságának a javítása érdekében kidolgozandó intézkedési terv elkészítése);
- (R) Civil szervezetek ösztönzése (együttműködés a térségi, regionális, nemzetközi pályázatok készítésénél, helyi pályázatok kiírása, helyiség biztosítás stb.);
- (R) Közösségi rendezvények számára minél kedvezőbb keretek létrehozása, rendezvényszervezés;
- (K) Önkormányzati tulajdonban lévő telkek osztása a helyben letelepedni kívánó fiataloknak;
- (K) Infrastrukturális, ellátási, szociális, életkörülményt javító intézkedések, beruházások a településen (útépítés, csatornázás);
- (K) Térségi, minden évben visszatérő rendezvények szervezése;

A fenti programokban a lakosság aktívan részt vehet, amelynek további előnye, hogy így a programban résztvevők sokkal inkább magukénak érzik a települést, annak védelmében hatékonyabban fel tudnak lépni.

OKTATÁS, SZOCIÁLIS ELLÁTÁS, SZOLGÁLTATÁS

- (R) Az öregedő népesség ellátására való felkészülés, idősök bentlakásos ellátásának megvalósíthatósági vizsgálata, valamint igény esetén helybiztosítása (TRT);
- (R) Felnőttképzés (át- és továbbképzés);
- (R) Idegenforgalmi felkészítés, oktatás szállásadók, szolgáltatást nyújtók részére;
- (R) Teleház működtetése, azon keresztül távoktatás megszervezése;
- (K) Fiatalok számára oktatások, tanfolyamok szervezése;
- (K) Sportolási lehetőségek fejlesztése;
- (K) Közmunkások foglalkoztatása, főként településfejlesztési, környezetalakítási feladatokkal;

GAZDASÁGFEJLESZTÉS, GAZDASÁGI INTÉZKEDÉSEK

- (R) Települési és térségi gazdaságfejlesztési koncepció és projektek kidolgozása (pl.: újonnan induló, vagy hiánypótló vállalkozások beindításának támogatása),
- (R) Pályázati lehetőségek folyamatos nyomon követése és írása;
- (K) Gazdálkodók összefogásának segítése (koordináció, információnyújtás stb.);
- (R) Gazdasági fejlesztések, vállalkozások számára, kedvezményes telek, helyiség, adókedvezmények biztosítása;
- (K) Önkormányzat, mint munkahelyteremtő (pályázatok, közmunka);
- (R) Családi gazdaságok támogatása;
- (R) Ismerje meg az önkormányzat a területén működő vállalkozókat és fejlesztési elképzeléseiket.
- (R) Helyi vállalkozók támogatása, segítése;
- (R) Alternatív növények (gyógy, fűszer, ipari, takarmány, energia, vetőmag, zöldtrágya növények) vetésszerkezetbe való illesztése;
- (R) Biogazdálkodás megismertetése és terjesztése;
- (K) A mezőgazdasági úthálózat korszerűsítése, fejlesztése;
- (R) Turizmuson alapuló gazdasági fejlesztések;
- (R) Kapcsolódás aktuális, a területen alkalmazható pályázatokhoz, programokhoz (Nemzeti Agrárkörnyezetvédelmi Program, Nemzeti Vidékfejlesztési terv)
- (R) Jelenlegi termelési szerkezet szakértői felülvizsgálata, értékelése, „új”, más, gazdaságosabban előállítható termékek, illetve természetközeli növényfajták alkalmazásának vizsgálata
- (R) Alternatív növények (energia, ipari, takarmány, vetőmag, zöldtrágya növények) vetésszerkezetbe való illesztése;
- (R) Minőségi termékek előállítása, egyedi, helyi termékek kifejlesztése, előállítása
- (R) Értékesítés megszervezése, csatlakozás értékesítési szövetkezetekhez, illetve azok létrehozása
- (R) Piacfigyelés, marketing
- (K) Őshonos állatok tartása;
- (R) Állattartó telepek megtartása, fejlesztési lehetőségeinek vizsgálata;
- (K) Alternatív energiaforrások hasznosítási lehetőségeinek vizsgálata;
- (K) Gazdasági és kézműves oktatás;
- (K) Feltört gyepterületek visszagyepesítése és az extenzív, legeltetési állattartás újraélesztése;
- (K) Zöldségtermesztési, kertészeti növények kultúrájának erősítése;

IDEGENFORGALOM, TURIZMUSFEJLESZTÉS

- (R) Megyei, kistérségi turisztikai programokba való bekapcsolódás;
- (R) A somlói településekhez kapcsolódva turisztikai koncepciók, programok kidolgozása a mikrotérségre a lehetséges vállalkozók pályázati lehetőségeinek feltárásával;
- (R) A környező településekkel közös, egymást kiegészítő termékpaletta kialakítása;
- (R) Közös marketing: a térségről, és a hozzá tartozó településekről szóló közös kiadvány rendszeres megjelentetése, honlap folyamatosan frissített tartalommal való működtetése, megjelenés különböző fórumokon, kiállításokon (Pl. Utazás, Szabadidő Kiállítás stb.);
- (R) Rendszeres, hagyományteremtő kulturális programok, rendezvények szervezése
- (R) Kapcsolat felvétele különböző hazai turisztikai szervezetekkel;
- (K) Idegenforgalmi infrastruktúra fejlesztése:
- (R) Szálláshelyek létrehozása intézmény-épületekben, lakóházakban, vagy önkormányzati telek biztosításával (falusi turizmus, vendégház, kulcsos ház, tábor keretében stb.);
- (R) Helytörténeti értékek bemutatása (tájház/faluház, helytörténeti gyűjtemény valamelyik helyi védett épületben);
- (R) Építészeti, természeti értékek bemutatása (helyi védett épületeken tábla);
- (K) Népi hagyományok, mesterségek felélesztése, helyi termékek árusítása;
- (R) Turistautak létrehozása, egységes kitáblázása a környező települések területéhez kapcsolódva;
- (R) A település természeti és művi értékeinek a védelme, fenntartása;
- (R) A környék egyéb turisztikai szolgáltatásával összekapcsolódás (Somló – borturizmus; Borgáta – termál; Iszkáz – irodalmi turizmus; Sümeg – várjátékok);
- (R-K) Turisztikai kínálat szélesítése (falusi, kerékpáros, lovas, vadász, kulturális, egészség);
- (K) Infrastrukturális, ellátási, szociális, életkörülményt javító intézkedések, beruházások a településen (útépítés, kerékpárút építés, csatornázás);
- (K) Átképzési programok, tanfolyamok indítása: turizmus, identitástudat erősítés;
- (R) A 8. sz. főút forgalmát kihasználó turisztikai szolgáltatások (pl. vendéglátóhelyek) kialakítása;
- (R) Környezetvédelmi tábor, természetvédelmi tábor (madármegfigyelés, növényfelismerés, természetvédelmi módszerek);
- (R) Lovasturisztikai lehetőségek megvizsgálása, az erre épülő szolgáltatások fejlesztése, bekapcsolódás térségi túrákba állomásként, (vagy kiindulási központként);
- (R) Idegenforgalmi információs táblák kihelyezése;

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS – TERÜLETI FEJLESZTÉSEK

- (R) Belterületi zöldfelületek minőségi fejlesztése;
- (R) Belterületi zöldterület fejlesztés (TRT);
- (R) További belterületi fasorok telepítése (TRT);
- (R) Településközpont további környezeti rendezése;
- (R) Belterületbe vonással új lakóterületek kialakítása (TRT);

KÖRNYEZETVÉDELEM

- (R) A pulykatelep trágyatárolásának és az elhullott állatok elhelyezésének felülvizsgálata;**
- (R) A gyomnövény visszaszorítására érdekében a szomszédos önkormányzatokkal összehangolt irtási akciók szervezése;**
- (R) Parlagfű visszaszorítása;
- (K) Illegális hulladéklerakások felszámolása;
- (K) Szelektív hulladékgyűjtés, hulladékgyűjtő szigetek kialakítása, zöldhulladék komposztálása;
- (K) Település burkolatlan utcáinak szilárd burkolattal való ellátása;**
- (R) Lakossági fórum szervezése évente minimum egyszer külön a környezet védelmének feladatairól;**
- (K) Lakosság öntevékeny környezetvédelmi kezdeményezéseinek támogatása (anyagi támogatás, lakossági csoportokkal történő együttműködés, együtt gondolkodás, programokhoz a megfelelő helyszín biztosítása, a megoldandó feladatokról történő egyeztetés, a lakosság tájékoztatásában való közreműködés);**
- (R) Szennyvízcsatorna hálózat kiépítése;**
- (R) A gázvezeték-hálózatra rácsatlakozók arányának növelése, a lakossági fűtésből származó emissziók csökkentése;**
- (K) Optimális területhasználati struktúra kialakítása (TRT);**
- (K) Művelési ág változtatások (igénybe vehetők a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program támogatásai);
- (K) Ökológiai szempontok és a fenntartható területhasználati rendszerek kialakítása, és elterjesztése;**
- (K) Ún. természetközeli mező és erdőgazdálkodási módszerek, valamint környezetkímélő technológiák alkalmazása;
- (K) A nagy kiterjedésű, összefüggő szántóföldek közötti mezővédő erdősávok létesítése;
- (K) Környezetvédelmi elvárásoknak megfelelő trágyaelhelyezés;
- (K) Csapadékvíz elvezetés teljeskörű megoldása;
- (R) Torna-patak revitalizációs tervének elkészítése, megvalósítása.

TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM

- (K) Ökológiai szempontok és a fenntartható terület és tájhasználati rendszerek kialakítása és terjesztése;**
- (R) Gyepterületek feltörésének megakadályozása (TRT);**
- (R) Térségi komplex környezetgazdálkodási program kidolgozása szakértő bevonásával és népszerűsítése, koordináló szervezet létrehozása;**
- (R) Torna patak revitalizációja;
- (R) Egyedi tájértékek felmérése, bemutatása;**
- (R) Helyi természetvédelmi területek, helyi védett növényegyedek, fák kijelölése (TRT);**
- (K) Vízfolyások védelmének biztosítása a szántóművelés illetve vegyszerhasználat korlátozásával;**
- (K) Gyepesítés a vízfolyások mentén, a mély fekvésű területeken, erdőtelepítés (TRT) honos, a területre jellemző fajokból, (az illetékes erdészet felügyelete mellett);
- (R) Fásorok, (mezővédő erdősávok) kijelölése, telepítése, fenntartása honos fafajokból (TRT);
- (K) A szükséges helyeken a bozótosodás megakadályozása extenzív, legeltetési állattartással (pl. szarvasmarha, juh), kaszálással, legelőterületek fenntartása;
- (K) Az agresszív adventív gyomfajok (lágy- és fászszerűak egyaránt) irtása szakember vezetésével, tanácsaival (Nemzeti Park, illetve Erdészet segítségének igénybevétele), monitoring-rendszer felállítása;

- (H) Folyamatos ökológiai hálózat kialakítása, a meglévő elemek felülvizsgálata, szükség esetén minőségének javítása (pl. adventív fajok lecserélése honosra), új elemek létesítése, szeparált részek összekapcsolása új természetközeli élőhelyek létrehozásával (gyepesítés, erdősítés, vízfelületek létrehozása);
- (R) **Csatornák, vízelvezető árkok bozótosodásának megakadályozása, folyamatos karbantartása;**
- (R) Felnőtt lakosság megismertetése a természetvédelemmel, az agrár-környezetvédelemmel, az ezek nyújtotta lehetőségekkel tanfolyamok keretében;
- (R) Iskolai tanítás keretein belül (térsgéi szintű) tájismeret oktatása, természetvédelmi, környezetvédelmi szemléletű nevelés megvalósítása;

ÉRTÉKVÉDELEM, MŰVI ÉRTÉKEK

- (R) **Helyi értékvédelmi javaslat kidolgozása (HÉSZ feladata) (TRT);**
- (R) **Helyi védett épületek kijelölése (TRT);**
- (R) **Helyi értékvédelmi rendelet megalkotása, a védelem alatt álló épületek felújítási támogatására anyagi források megteremtése;**
- (R) **A helyi védelem alá kerülő épületek pusztulásának megelőzése;**
- (R) **Pályázat helytörténetileg értékes, illetve helyi védelem alatt álló, rossz állapotú épületek felújítására;**
- (R) **Helytörténeti gyűjtemény, tájház/faluház létrehozása;**

KÖRNYEZETALKÉPZÉS, KÖRNYEZETESZTÉSIK

- (R) A művi tájelemek (pl. majorok) tájba illesztésének szabályozása (TRT)
- (H) **Településszerkezet védelme (TRT);**
- (R) **Árkok karbantartási, tisztítása;**
- (R) **Buszvárók átépítése;**
- (R) **Köztéri információs táblák, cégerek megjelenésének szabályozása (TRT);**
- (R) **A település léptékének megfelelő épületek építése (TRT);**
- (R) **Egységes utcafásítás;**
- (K) **Zöldterületek fenntartása, minőségi fejlesztése;**
- (R) **Közterületi térelemek, utcabútorok egységes rendszer szerinti kihelyezése;**
- (R) **A lakosság bevonására faluszépítési akciók, programok szervezése, támogatása (pl. „Tiszta udvar, rendes ház”, „Virágos Magyarországért”);**
- (K) **Üres, lakatlan porták rendbe tétele (bontás, romok eltakarítása, gyepesítés, kaszálás);**
- (R) **Üres telkeken a kaszálás megszervezése.**

INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉS**Közlekedés**

- (R) Önkormányzati tulajdonban lévő még burkolatlan utak aszfaltozása;
- (R) Önkormányzati tulajdonban lévő utak folyamatos karbantartása, tisztítása, ill. felújítása;
- (R) Parkolók létesítése (TRT);
- (K) A külterületi földutak javítása;
- (R) Térségi kerékpárút-hálózat kiépítése;
- (K) Belső kerékpárút-hálózat kiépítése (TRT);
- (K) Kerékpárparkolók, tárolók kialakítása;
- (K) M8 gyorsforgalmi út kiépítése;

Közművesítés

- (R) Csapadékvíz elvezetés rendszerének fejlesztése;
- (R) Szikkasztók megszüntetése, zárt rendszerűvé tétele, szankciók bevezetése;
- (H) Szennyvízcsatorna hálózat kiépítése;
- (H) Léghábelek számának lehetőség szerinti csökkentés;
- (H) Alternatív energiaforrások alkalmazásának vizsgálata.

A koncepció összeállításában

Bíró Eszter, Tüskevári körjegyzőség jegyzője

valamint a Völgyzugoly Műhely Kft. munkatársai vettek részt:

Südi Beáta

Ferik Tünde

Dr. Laposa József